

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania W. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Sosnowcu
o prawo do rekompensaty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 listopada 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 10 października 2022 r., sygn. akt III AUa 700/21,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.
(AGM)**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 10 października 2022 r., oddalił apelację W. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 23 lutego 2021 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Sosnowcu z dnia 29 lipca 2020 r., odmawiającej ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, przewidzianej w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 164).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, okres zatrudnienia ubezpieczonego w W. od 15 sierpnia 1980 r. do 25 kwietnia 1982 r. na stanowisku elektromontera lotniczego,

nie mógł być zakwalifikowany jako okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w poz. 12 działu VIII wykazu A - stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej jako rozporządzenie z 1983 r.). Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił na jednoznaczne określenie zakresu obowiązków, jak również miejsca wykonywania pracy ubezpieczonego (praca w wydziale wyrobów gotowych na jednym z etapów ciągu technologicznego produkcji przy pracach montażowych), w kontekście regulacji zawartej w poz. 12 działu VIII wykazu A - załącznika do rozporządzenia z 1983 r.

Wobec powyższego, Sąd odwoławczy stwierdził, że ubezpieczony nie spełnił warunku z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych dla uzyskania rekompensaty w formie dodatku do kapitału początkowego jako odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, przewidzianego dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na jej oczywistą zasadność, potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to jest: poz. 12 działu VIII wykazu A - stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 1983 r. oraz art. 3 ust. 1 i 5, art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, jak również występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do konieczności określenia, czy częściowa praca na płycie lotniska (jego otwartej przestrzeni) i częściowa praca w hangarze, związana z obsługą samolotów stanowi pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i wlicza się do 15-letniego okresu determinującego nabycie przez ubezpieczonego prawa do rekompensaty o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Przed wszystkim, jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu. Tak zaś uczynił skarżący. Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Taka konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dyskwalifikuje jego zasadność już na samym wstępie. Zresztą wskazane przesłanki przedsądu nie występują w sprawie.

Po wtóre, zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przenosząc te uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, należy podkreślić, że istotą sporu czy wnioskodawca osiągnął wymagany rozporządzeniem staż pracy uprawniający do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a w szczególności, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresie od 15 sierpnia 1980 r. do 25 kwietnia 1982 r. na stanowisku elektromontera lotniczego, była pracą świadczoną stale i w pełnym wymiarze czasu w szczególnych warunkach w rozumieniu powołanego rozporządzenia (prace związane z bezpośrednią obsługą samolotów na płycie lotniska). W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, na podstawie dokonanych ustaleń faktycznych, że wnioskodawca we wskazanym

okresie nie wykonywał pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, która mogłaby zostać zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach. Tym samym uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zmierza jedynie do zakwestionowania dokonanej w sprawie oceny dowodów oraz poczynionych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Innymi słowy, celem postępowania kasacyjnego nie jest uzupełnianie materiału dowodowego ani jego ponowna ocena (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z ustawową definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej. Gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, że świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to znaczy takich ubezpieczonych, którzy nie spełnili łącznie warunków przewidzianych w art. 32, 46 lub art. 184 ustawy emerytalnej. Prawo do rekompensaty zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat i nie nabył prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Decydujące znaczenie w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazach A lub B stanowiących załączniki do rozporządzenia z 1983 r. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tymże

rozporządzeniu. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r. stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do niego. Prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym stanowi przywilej i odstępstwo od zasady, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Skoro art. 32 ust. 2 i 4 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r. uznają za pracę w szczególnych warunkach wyłącznie zatrudnienie przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, to oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub periodyczne (okresowe), a nie stałe świadczenie pracy w warunkach narażających na szybszą utratę zdolności do zarobkowania wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07 i z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez osiem godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy na zajmowanym stanowisku) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 1983 r.

Prawo do rekompensaty przysługuje za okres pracy w warunkach szczególnych (tu przy starcie i na płycie lotniska), która jest faktycznie wykonywana stale i to w pełnym wymiarze czasu pracy. W sprawie zaś ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony czynności elektromontera lotniczego wykonywał głównie w hangarze, a na płycie lotniska ubezpieczony wykonywał jedynie czynności tankowania i „transportowania” samolotu z hali produkcyjnej do hangaru.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia. O kosztach orzeczono w myśl art. 98 § 1 i 398²¹ k.p.c.

AGM

[ał]